

חיוב המוסד לביטוח לאומי בהחזר דמי ביטוח רטרואקטיביים לאישה שלא הוכרה כעובדת

חיים חיטמן ורו"ח (משפטן) ישי כהן

ביום 26.10.2015 פסק בית הדין האזורי לעבודה בת"א (ב"ל 11-06-45688) כי בעקבות שלילת מעמדה של גב' אשקר לור (להלן: "המבוטחת") כעובדת בחברת "אשקר (חול") עבודות עפר ותשתיות בע"מ" (להלן: "החברה") יש להשיב את כל דמי הביטוח ששולמו על ידי החברה עבור המבוטחת במשך כ-11 שנים.

ביום 31.12.2009. בהגיע המבוטחת לגיל 62 הפסיקה לעבוד והגישה תביעה לתשלום קצבת זקנה. המל"ל דחה את תביעתה בנימוק שלאור הבדיקה רואים בתרומתה עזרה משפחתית ולא רואים בה עובדת שכירה. החברה הגישה בקשה להחזר דמי ביטוח לאומי ודמי ביטוח בריאות בעד כל השנים האמורות.

המל"ל התנה את השבת הכספים בהמצאת אישור מרשות המסים (מס הכנסה) ולפיו הוצאות השכר הופחתו מהחברה. כן יש להגיש דוחות מתוקנים למל"ל וגם אז, לא יותר משבע שנים.

בשלב הדיונים דרש המל"ל לחייב את בעלה של המבוטחת (בעל החברה) בגין שכר האישה. בא כוח החברה טען כי הבעל אינו צד להליך וכי לא ניתן לייחס לו הכנסה שהיא הכנסות החברה. נוסף על כך, אין בסיס להציג אישור מרשות המסים (מס הכנסה) כי הוצאות השכר הופחתו, והמל"ל לא טען כי מדובר במרמה או בפיקציה אלא בעזרה משפחתית.

תמצית עובדתית

על פי חוזר המוסד לביטוח לאומי (להלן: "המל"ל") מיום 21.8.2007, נקבע כי לאור התופעה של הגדלת שכר פיקטיבית של מעסיקים לשם הטבת בסיס לגמלה לעובד (במיוחד בעסקים משפחתיים) או בתופעה של דיווחי שכר פיקטיביים אם לא בוצעה כלל עבודה בפועל או כאשר מדובר בעזרה משפחתית - יוחזרו דמי הביטוח ששולמו, כפוף לאישור מתאים מרשות המסים (מס הכנסה) כי הוצאות השכר הופחתו וכפוף להגשת דוחות מתוקנים במל"ל.

במקרה דנן, החברה העסיקה את המבוטחת בחברה של בעלה מיום 1.10.1997 ועד יום

האישה לאחד מבני המשפחה האחרים. לפיכך אין מקום להתנות את ההחזר לחברה בגביית דמי ביטוח מהבעל כאשר עניין זה, אם זו הכנסתו אם לאו, כלל לא נדון לגופו.

בדבר התניית ההחזר בתיקון הדיווחים למס הכנסה, קובע בית הדין כי מאחר שבמקרה דנן אין מדובר בהעסקה פיקטיבית כי אם בעזרה משפחתית, משמע כי בוצעה עבודה בהיקף כלשהו. אין מדובר בכוונת זדון או מרמה ולכן אין היגיון להתנות את החזר דמי הביטוח בבקשת שומות מס הכנסה מתוקנות.

זאת ועוד, נקבע בפסיקה כי הגדרת "עובד" לעניין חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה-1995, אינה זהה בהכרח להגדרת עובד בפקודת מס הכנסה (נוסח חדש), התשכ"א-1961.

המל"ל אינו מחויב לקבל את קביעתו של פקיד השומה, אלא סוברני לקבוע את קביעותיו על פי הדינים החלים אצלו (פס"ד סגנון הכרך).

כן קובע בית הדין כי ההוראות שנקבעו בחוזר הפנימי חורגות במקרה ספציפי זה מסמכותו על פי חוק ולפיכך אין ליישמן.

לעומת זאת נטען כי פרשנות המונח "עובד" לצורך מס הכנסה אינה בהכרח זהה לזו של המל"ל. נציג המל"ל טען שלא הייתה חובה לבחון את טיב היחסים בין המבוטחת לחברה לאורך השנים.

לטענת המל"ל, הצורך בפנייה לרשות המסים (מס הכנסה) וייחוס ההכנסה של האישה לבעל נועד להתמודד עם תופעה של הגדלת שכר פיקטיבית על ידי מעסיק לשם הטבת הבסיס לתשלום גמלה לעובד. המל"ל עמד על טענתו כי את הכנסות המבוטח יש לזקוף להכנסת הבעל.

דין והחלטה

בית הדין קובע כי החברה זכאית להחזר תשלום דמי הביטוח ששולמו בעד המבוטחת וכי כל אשר נותר לדין הוא "ההתניות" של הגשת דוחות מתקנים לפקיד השומה וחייב הבעל בדמי ביטוח בגין שכרה של האישה.

באשר לעדכוני השכר של הבעל מדגיש בית הדין כי הבעל לא צורף כנתבע הליך. בית הדין מציין כי ייתכן שבחברה יש שותף נוסף ולכן אין כל מקום לייחס את ההכנסה דווקא אליו. צוין כי בחברה הועסקו בני משפחה נוספים, ואולי יש מקום לייחס את הכנסת